

J. M. Mulet

Medicina sense enganys

Tot el que has de saber sobre els perills
de la medicina alternativa

Pòrtic

Títol original: *Medicina sin engaños*

Primera edició: febrer del 2015

© J. M. Mulet, 2015

© de la traducció: Sabina Galí i Camilla Muntada

© Ediciones Destino, S.A.

Drets exclusius en llengua catalana:

Raval Edicions SLU, Pòrtic

Pedro i Pons, 9-11

08034 Barcelona

www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-323-0

Dipòsit legal: B. 1648-2015

Fotocomposició: Víctor Igual

Impressió: Reinbook

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

Per a totes les víctimes de la pseudomedicina i per a la Paula, perquè saps que tot el que faig és per tu.

ÍNDEX

<i>Introducció. La connexió dels punts</i>	9
PART I. MEDICINA	
Capítol 1. La medicina abans del mètode científic	27
Capítol 2. La medicina científica	47
Capítol 3. La dimensió social de la medicina	65
Capítol 4. Per què desconfiem de la medicina?	79
PART II. PSEUDOMEDICINA	
Capítol 5. Per què hi ha la pseudomedicina si la medicina funciona?	109
Capítol 6. La pseudomedicina en la societat. El perill el tenim a casa	127
PART III. PSEUDOMEDICINES I ENGANYS DIVERSOS	
Capítol 7. Psicologia, psiquiatria i el que no és ni una cosa ni l'altra	167
Capítol 8. Medicines naturals. Morir també és natural	213
Capítol 9. Homeopatia, el sucre més car del món	249
Capítol 10. Medicines orientals, acupuntura i altres faules	281
Capítol 11. Osteopatia, quiropràctica i colls que espeteguen	315
Capítol 12. El cor de les tenebres: alternatives en la lluita contra el càncer, antivacunes, negacionistes de la sida i d'altres	339

ÍNDEX

<i>Epíleg</i> . Decàleg per evitar els pseudometges	367
<i>Nota final</i>	377
<i>Agraïments</i>	381
<i>Bibliografia</i>	383

INTRODUCCIÓ

LA CONNEXIÓ DELS PUNTS

PUNT 1. EXCUSES QUE NO EM DEMANEN

No sóc metge. Per tant, en aquesta obra no trobareu cap indicació sobre els tractaments que cal seguir per a una malaltia determinada, cap consell perquè prengueu aquest medicament o aquell altre, ni cap pauta per prevenir una certa malaltia. Aquest llibre no va d'això. Si noteu que us passa alguna cosa sospitosa, aneu al metge. Si no us agrada el que us diu, demaneu l'opinió a un altre. Aquest llibre no substituirà la informació que us pugui donar el metge, ni de bon tros; la idea és diferent. En canvi, sí que us pot servir per evitar que us poseu en males mans i que confieu en qui no convindria, o que us deixeu els calés, la salut o la vida per culpa d'algun pseudometge, curandero o xarlatà d'aquells que prometen una solució als problemes que la «ciència oficial» encara no ha trobat.

La meva relació amb la medicina és curiosa. Em vaig passar els últims anys d'EGB, BUP i COU dient a tothom qui m'ho preguntava que estudiaria Medicina. Com que treia notes força bones (per què ens hem d'enganyar, era la rata sàvia del poble), els *numerus clausus* no havien de representar cap problema, i això que es tractava d'una de les carreres

amb una nota de tall més alta. A més a més, tinc molt mala lletra i en les visites sóc home de poques paraules, o sigui que apuntava maneres. Tot i això, la meva vocació era peculiar. Jo no volia ficar-me en un quiròfan per operar la Clara, l'amiga de la Heidi, perquè pogués sortir-ne pel seu propi peu, i encara menys per curar l'Ali MacGraw del seu càncer maligne i fer possible, així, que tornés als braços de Ryan O'Neal. Tampoc no em venia de gust anar-me'n a llocs remots per assistir les dones en el part o a vacunar nens (cosa que no descartava com a pla per a algunes vacances). El que jo volia era tancar-me en un laboratori, envoltat de microscopis i de màquines molt grosses i complicades, i un dia sortir i dir que havia trobat el remei contra el càncer i, de passada, si havia aconseguit afanyar-me, la vacuna contra la sida.

Hi havia un inconvenient. En la pràctica mèdica, l'enfocament que moltes vegades es fa de la malaltia consisteix a considerar el cos humà com una caixa negra. El pacient presenta uns símptomes, se li tria una teràpia i, si no funciona, una altra, fins que els símptomes desapareixen i el pacient s'ha curat. Fi de la història. D'uns quants fàrmacs, com l'aspirina, no se n'ha descobert el mecanisme d'acció fins molts anys després d'haver-los utilitzat satisfactòriament. Al contrari, a mi el que m'agradava era saber què passava dins la cèl·lula. Com al televisiu doctor House, que el pacient es curés em semblava la part menys interessant. De manera que vaig començar a adonar-me que la meva vocació presentava certes llacunes preocupants. Potser era que en realitat jo no volia ser metge, i encara no ho sabia.

I llavors van aparèixer la bioquímica, la biologia molecular i la genètica. Recordo una classe gloriosa, a tercer de BUP, en què el nostre professor Dani Oliver ens va explicar el principi bàsic de la biologia molecular (ADN-ARN-proteïna), i que després, ja a COU, en Tono Fornés no va fer sinó

donar ales a aquesta meva vocació. Per tot plegat, el que desitjava llavors era ser enginyer genètic, biòleg molecular o alguna cosa semblant. A Física i Química també vaig tenir en Carles Doménech, que tenia fama de dur i de suspendre molt, però jo me'n vaig sortir prou bé. El que ell explicava permetia entendre el que passava dins la cèl·lula, encara que no en parlés. El més semblant al que m'interessava que podia estudiar a Espanya era Bioquímica, que no existia com a carrera, però sí com a especialitat de Química o de Biologia. Vaig escollir Química, elecció a què va contribuir el fet que l'únic examen que havia suspès en tot el batxillerat fos el d'aquesta assignatura. Jo és que tiro a tossut...

De manera que un dia a mig fer COU vaig dir a casa que finalment no estudiaria Medicina, sinó Química. Suposo que en una casa normal això podria haver desencadenat un cataclisme. Química era una carrera sense nota de tall, a la qual anava a parar molta gent que no havia pogut entrar a Medicina o Infermeria. Més o menys era com si m'haguessin regalat un sopar gratis en el millor restaurant de la ciutat i jo me n'hagués anat al McDonald's.

Però els meus pares, gent a prova de bomba, ja havien assumit que el seu fill de divuit anys era rarot. Deu ser per això que no recordo que diguessin res especial ni que hi hagués cap daltabaix. Ja era grandet per saber què fer amb la meva vida.

PUNT 2. I AL FINAL EM VAIG FER VERD

Així, durant la carrera, vaig tenir clar que quan sortís de la facultat em ficaria en un laboratori per investigar i fer la tesi doctoral, i entre els meus objectius prioritaris hi havia trobar una solució per al càncer (i, de passada, per a la sida). De

manera que vaig fer els tres primers cursos. A tercer vaig començar a treballar com a alumne intern al Departament de Bioquímica, cosa que volia dir: preparar totes les solucions per a les pràctiques, rentar tot el material de vidre amb una barreja d'àcid sulfúric i dicromat, i ajudar en algun experiment (si no molestava gaire). Per tant, em vaig passar tercer, quart i cinquè de carrera anant de laboratori en laboratori mentre observava (generalment des de lluny) com investigaven. A cinquè vaig triar l'assignatura optativa de Fisiologia Animal perquè, és clar, jo curaria el càncer (i la sida) i bé havia de saber-ne alguna cosa, d'animals. Malgrat tot, a mig cinquè, quan feia pràctiques en un laboratori que investigava les plantes, vaig descobrir que aquestes també tenien gens, que també es podia intervenir en la seva genètica, que no tot es reduïa a la Medicina aplicada. Vaig fer els meus càlculs. Si aconseguia curar el càncer (i la sida), salvaria milions de persones, però si aconseguia fer plantes més eficients i que la producció d'aliments augmentés, podria resoldre el problema de molts milions de persones més, ja que avui dia la gent encara es mor més de gana que de càncer. O sigui que vaig decidir que centraria la tesi en les plantes.

Per cert, em vaig canviar d'universitat i me'n vaig anar al grup de Ramón Serrano perquè la investigació que ell feia m'agradava més. En comptes de fer la tesi sobre plantes, la vaig fer sobre un sistema model, llevat de forn de pa, *Saccharomyces cerevisiae*. No he treballat mai amb res relacionat amb medicina ni amb cèl·lules animals, ni tan sols en el postdoctorat que vaig fer a Suïssa, on vaig participar en un grup (el de Michael Hall), que tenia una línia de treball amb cèl·lules animals. Només he treballat amb llevat o plantes. Només he publicat els meus resultats en revistes de bioquímica, microbiologia o plantes. De la mateixa manera, he signat quatre patents que tenen a veure amb gens de plantes. No he

fet cap aportació a la medicina. He de fer-me la idea que no curaré el càncer (ni la sida). No obstant això, continuo sent molt feliç investigant les plantes, que a més no mosseguen com els ratolins, ni hi has de córrer al darrere pel laboratori.

No he mirat mai endarrere ni m'he penedit de no haver estudiat Medicina. M'hauria dedicat a la investigació? Quina especialitat hauria triat a l'hora de fer el MIR? Hauria guanyat més diners? La veritat, mai m'ho he plantejat, ni tan sols en els moments més durs de la carrera investigadora, com quan em quedaven dos mesos perquè se m'acabés el contracte postdoctoral i tenia dona i una filla de tres anys. El meu futur immediat depenia que el Ministeri resolgués una convocatòria. Segons el resultat d'aquesta resolució, gaudiria de tres anys de contracte, que em permetrien tornar a Espanya, o me n'aniria directament a l'atur.

Tampoc no me'n vaig penedir quan, en una reunió d'un projecte europeu, vaig haver de fer una xerrada pelat de fred, entre el meu petar de dents i el de l'audiència. Suposo que investigar en ciències bàsiques té menys glamur i reconeixement social que ser metge. Les nostres reunions i congressos científics se celebren en llocs barats i, per aprofitar el temps, se solen fer en dissabte i diumenge, quan els bitllets d'avió surten més econòmics. Investigar en plantes tampoc no ajuda. Les universitats fortes en ciències agràries normalment estan en zones apartades, envoltades de camps i vaques. La reunió va tenir lloc un cap de setmana a Wageningen, una ciutat enmig de la plana holandesa que no acostuma a sortir en les guies de viatges. Com que era cap de setmana, havien apagat la calefacció. Vam gaudir d'un gèlid vent estepari de finals de novembre que picava contra els finestrals mentre jo tractava d'explicar què tenia a veure l'estrès amb la configuració del citoesquelet de llevat.

Tampoc no me'n penedeixo quan algun amic metge em

diu que ha fet un viatge en primera, amablement finançat per alguna empresa farmacèutica, o quan m'ensenya un generós obsequi d'un laboratori (tot i que això és un costum cada vegada menys freqüent). Algunes d'aquestes potents companyies també venen reactius per a biologia molecular. En una ocasió en vaig necessitar un per provar si servia en un experiment nou, però la compra mínima era de cent unitats. Se'm va acudir trucar per veure si me'n podien enviar una mostra, perquè no sabia si funcionaria i no volia comprar-ne cent unitats per després haver de llençar-les. Em van dir que la seva política era no donar mostres, que si volia esbrinar si el reactiu servia havia de comprar les cent unitats. Aquesta mateixa empresa ha estat denunciada pels generosos regals amb què obsequia els metges a canvi que receptin les seves pastilles. En canvi, no hem aconseguit mai que col·labori econòmicament en cap de les reunions o congressos que hem organitzat sobre temes centrats en les plantes. Per sort, amb el temps s'han anat creant altres empreses enfocades a la investigació, amb catàlegs més reduïts i preus més ajustats, de manera que sempre que puc evito comprar a multinacionals farmacèutiques. Atesa l'escassetat del meu pressupost, no crec que la meua actitud els generi gaires problemes en el seu balanç anual. Això sí, continuen sense pagar viatges, ni congressos, sense regalar mostres, ni llapis de memòria USB, ni bolígrafs, ni clauers. Bé, n'hi ha un, l'Alejandro, que per Nadal ens porta una capsa de bombons, però és l'únic.

PUNT 3. LA DIVULGACIÓ, FITXES DE DÒMINO QUE VAN CAIENT

Hi ha coses en la vida que arriben sense que te les esperis, de sobte, però amb les quals, sorprenentment, et sents a gust.

La meva relació amb la divulgació científica és com una mena de joc de dòmino en què en algun moment algú desplaça una fitxa i les altres comencen a caure l'una darrere l'altra. Mai no m'he plantejat ser divulgador científic, i continuo sense considerar-me'n, tot i que després de dos llibres, bastants articles en revistes, desenes de conferències i uns quants centenars d'entrades al blog, haig de fer-me la idea que la divulgació és una part del meu exercici professional que conviu amb la meva faceta d'investigador i de professor a la universitat.

De fet, el meu interès per la divulgació sorgeix com un apèndix d'una activitat professional. Fa uns anys vaig guanyar l'oposició a professor universitari. En aquell moment, només em dedicava a la investigació, o sigui que la meva vida va patir un canvi substancial. A més d'estar al laboratori, havia de preparar classes i impartir-les. Com a membre del Departament de Biotecnologia, àrea de bioquímica i biologia molecular, havia d'ensenyar l'assignatura que em toqués dins les que tenia assignades l'àrea, encara que no tingués res a veure amb la meva experiència investigadora. El primer any vaig començar amb Bioquímica de primer, en la llicenciatura de Forestals, al campus de Gandia. Bé, era una assignatura molt bàsica. El segon any la cosa es va complicar, ja que vaig haver d'impartir classes a l'Escola d'Enginyers Agrònoms, als alumnes de quart de l'especialitat d'Indústries Agroalimentàries. Em tocava una assignatura de bioquímica per a la indústria alimentària, cosa que em va obligar a preparar-me el programa i els apunts a partir de la feina feta pels professors anteriors. Vaig aprofitar l'ocasió per posar-me al dia en un tema de què només sabia els aspectes més bàsics, i menys que alguns dels alumnes a qui se suposava que havia d'avaluar. Va ser així com vaig començar a llegir molt sobre alimentació.

Curiosament, una de les coses que em van interessar més de la indústria alimentària va ser esbrinar que els conservants són imprescindibles; tot i això, la indústria s'esforça a fer publicitat de productes «sense conservants ni colorants», mentre la paraula «natural» sembla sagrada, a pesar que l'evidència científica que demostraria que allò «natural» o «ecològic» és millor no apareix per enlloc, per més que la busquis. Aquesta va ser la primera fitxa del dòmino.

Des de fa anys pertanyo a una associació de pensament crític anomenada ARP-SAPC (Alternativa Racional a les Pseudociències, Societat per a l'Avenç del Pensament Crític), que es dedica, entre altres coses, a desemmascarar la pseudociència que es difon en la societat, ja sigui mitjançant caçadors d'ovnis, venedors de remeis màgics o gent que diu que parla amb els morts. ARP col·labora amb una col·lecció de llibres titulada «¡Vaya timo!», que pretén posar en evidència aquestes farses. Se'm va acudir que podria ser interessant dedicar un volum de la col·lecció a denunciar tot el que ens venen com a natural, ja sigui des del punt de vista de l'alimentació, la medicina o fins i tot l'energia. Ho vaig proposar a l'editorial i els va interessar. I ja em teniu durant un Nadal escrivint el llibre amb el meu *netbook*. A finals de gener vaig entregar el manuscrit a l'editor. Naturalment, una editorial petita i un autor desconegut, el més normal era que la meua obra només servís com a regal de Nadal per a les amigues de la meua mare. Per això se'm va acudir que podia encetar un blog titulat com el llibre (www.losproductosnaturales.com) per animar una mica la cosa. I va ser així com la peça del manuscrit va empènyer la peça del blog.

El llibre va trigar un any i mig a sortir al mercat. Mentrestant, vaig començar el blog modestament, però a poc a poc va anar creixent. A més a més, col·laborava amb el portal de divulgació Amazings, després rebatejat amb el nom de

Naukas, on escrivia sobre tot el que em venia de gust, no només sobre productes naturals i alimentació. Així, quan va sortir el llibre, pel juny del 2011, el blog ja tenia vida pròpia i una mitjana de dues mil visites al dia. De fet, va haver-hi gent que va pensar que el llibre era una recopilació de posts.

Entre el blog i el llibre, la retroalimentació era bastant bona. Hi havia gent que llegia el blog i es comprava el llibre o gent que adquiria el llibre i després es feia lectora del blog. I el sarau que vaig muntar amb l'un i l'altre va empènyer la fitxa següent: els mitjans de comunicació. Quan algun periodista volia abordar algun tema dels que tractava en el blog, cercava per internet, em trobava i em trucava. A partir d'aquí vaig començar a sortir de tant en tant en algun reportatge de premsa o en algun programa de ràdio o de televisió. Entre d'altres, vaig participar en un capítol de *Salvados* titulat *Què comemos*, en el qual se suposava que havia de parlar de transgènics, i vaig acabar parlant de conservants. L'Ana, que aleshores treballava a l'editorial Destino, va veure aquest programa. Cercant per internet, va arribar al blog, i va voler la casualitat que l'entrada que tenia en portada fos una que desmuntava (àcidament i abusant del sarcasme, què hi farem) un llibre que estava arrasant a les llibreries, el titulat *La enzima prodigiosa*. A Destino segurament hi van veure alguna cosa, perquè em van proposar escriure una obra sobre mites de l'alimentació. El llibre es va titular *Comer sin miedo*, i va acabar sent la meva posada de llarg en la divulgació científica. Va funcionar bastant bé i ara el tradueixen al xinès!

Mentre passava tot això, jo continuava escrivint en el blog sobre qualsevol tema que em vingués de gust. La gent continuava llegint-lo i deixant-hi comentaris. N'hi havia de suport, d'elogiosos, així com d'altres que al·ludien a algun aspecte que no havia quedat clar amb les meves explicacions, o que fins i tot em suggerien temes. També hi havia comen-

taris crítics, alguns dels quals insultants o amenaçadors, comentaris que normalment esborro sense concedir-los gaire importància.

Un dia vaig rebre un comentari una mica diferent. Era d'una noia o una senyora (no sé quina edat té ni l'hi vaig preguntar) que, cercant per internet, va trobar el meu correu electrònic. Volia explicar-me la seva història. Havia llegit *Los productos naturales ¡vaya timo!* Pel que es veia, els capítols en què criticava la medicina natural li havien servit de consol. Després de perdre, feia uns anys, la seva mare arran d'un càncer, li n'havien diagnosticat un altre a la seva germana, una entusiasta de tot allò natural i alternatiu. El càncer que li havien diagnosticat era un càncer cervical en fase molt primerenca, que es podria solucionar amb una intervenció de cirurgia menor; ni tan sols hauria de passar una nit a l'hospital.

Amb gran estupor, la seva germana es va assabentar que la pacient havia decidit que no volia ser víctima de la «pèrfida medicina oficial». Va renunciar al tractament i es va posar a les mans de terapeutes alternatius. Va començar amb una ginecòloga «natural» que li va receptar oli de Pompeia (un producte cosmètic) i «bolets anticancerígens naturals» (100 euros la visita, 50 l'oli i 65 els bolets). Quan es va fer molt evident que el tumor estava creixent, la ginecòloga li va dir que no podia fer res més per ella i la va derivar a un altre «especialista» per a un tractament més agressiu, però de bon rotllo.

El següent tractament va consistir en ozonoteràpia, acompanyada de cremes ultracares; la tarifa, idèntica, 100 euros la visita. En una clínica preciosa amb un personal amabilíssim li aplicaven directament ozó a la zona vaginal, la qual cosa li va produir unes cremades tremendes, de manera que hi havia dies que, després de les sessions, no podia ni

anar al lavabo de tan intensos que eren el dolor i la coïssor. Tot i això, a la consulta, el metge (molt maco i molt simpàtic) li deia que allò feia part de l'evolució normal del tractament, però que podria apaivagar el dolor amb un sabó especial que ells venien, fet amb la terra d'una glacera, o amb unes cremes d'avena (com sempre, 50 euros la més barata). Davant de qualsevol protesta o crítica de la seva desesperada germana, la malalta responia que la seva actitud li transmetia una energia negativa perjudicial per al seu procés de curació.

Tota la vida de la malalta girava al voltant del que li deien els seus metges, que, per cert, al matí passaven consulta en un centre de la Seguretat Social i a la tarda aplicaven aquests tractaments exòtics i cars a la seva consulta privada. Tot el que la noia menjava havia de ser ecològic, a casa seva tot s'havia d'ajustar als patrons del *feng shui*, etcètera. Mentrestant, el càncer anava avançant, i les relacions amb la família s'anaven deteriorant com més es negava ella a entrar en raó i sotmetre's a la intervenció. La història em va estremir.

Doncs resulta que aquest cas és més freqüent del que sembla (a ARP-SAPC ens arriben consultes per situacions molt similars). Li vaig proposar publicar la història al meu blog traient noms i referències personals, perquè servís d'ajuda a gent que pogués estar en el mateix cas. Ella hi va accedir, i ho vam fer així. L'entrada, titulada «El verdader perill de la pseudomedicina», va tenir gairebé 16.000 visites i es va convertir en la desena més visitada del blog. En aquell moment vaig tenir la sensació que el blog, a més de ser una afició que em servia per parlar de temes que m'agradaven i riure una mica de tant en tant, podia tenir una utilitat entre la gent que havia estat víctima d'estafes.

PUNT 4. LA DESESPERACIÓ EN DIRECTE

No vaig a veure els meus pares a Dènia tant com hi hauria d'anar, però quan ho faig sempre compleixo una tradició indestructible. Vaig a la llibreria Públics, situada just davant de casa seva. Allà faig unes quantes coses. Una és dirigir-me a la secció «Els nostres autors» i comprovar si tenen exemplars d'alguna de les meves obres (senyal inequívoc que no s'ha venut), que dissimuladament deixo més a la vista. Si veig algun llibre o còmic interessant, me'l compro i, per acabar, adquireixo el *Canfali Marina Alta*, el diari local. Gràcies a aquest m'assabento de qui serà el pròxim Majoral de Sant Roc, qui s'ha casat i qui és la fallera major de *Baix la Mar*. Em serveix de nexa amb les meves arrels. A més, des de fa uns anys al diari es publica una columna que em crida l'atenció per damunt de la resta. L'escriu una pacient que pateix d'esclerosi lateral amiotròfica (ELA), una malaltia terrible, de les pitjors, i sense tractament conegut. Aquesta malaltia es va posar de moda a l'estiu del 2014 per la campanya Ice Bucket Challenge, que pretenia conscienciar-ne la gent tirant-se per sobre una galleda d'aigua glaçada. La malaltia ja existia abans d'aquesta campanya, i continuarà existint ara que ja ens n'hem oblidat.

En els últims anys ha descrit com la seva malaltia li ha anat restant facultats a poc a poc, fins que l'ha acabat prostrant en una cadira de rodes i l'ha incapacitat per parlar, de manera que es comunica únicament amb un teclat d'ordinador i internet. A la seva columna també explica la lluita que lliura contra el seu destí, encara que moltes vegades per camins equivocats. Durant aquests anys, ha passat per tots els «terapeutes alternatius» de la ciutat i hi ha provat tractaments com l'ozonoteràpia homeopàtica.

Al principi se la notava entusiasmada. Sempre deia que

experimentava alguna millora, però quan el progrés de l'ELA es feia patent, provava una altra teràpia, més estrambòtica si era possible. El seu temps lliure l'invertia a posar-se en contacte per internet amb gent que tenia la seva malaltia. Com els voltors amb la carronya, aquestes pàgines estan poblades de xarlatans que ofereixen els seus remeis màgics a pacients o familiars desesperats. Tant li fa la gravetat de la malaltia o fins a quin punt el tractament pugui resultar absurd. Sempre hi ha un vídeo a YouTube d'algú que jura que s'ha curat d'una malaltia molt greu amb un tractament molt estrany que la medicina «oficial» no autoritza, pressionada per la màfia de les grans companyies farmacèutiques.

Al final, ella va caure en les pitjors mans. Un metge del Perú la va convèncer que tenia un mètode infal·libre per curar-li la malaltia mitjançant un autotrasplantament de cèl·lules mare. A la seva columna, la malalta explicava que li havien assegurat que els guanys eren patents des del primer dia i que podria sortir de la clínica pel seu propi peu. Qui no s'hauria il·lusionat amb aquestes perspectives? Mitjançant curses benèfiques i gales solidàries, es va posar a recaptar diners, fins que en va tenir prou per comprar els bitllets d'avió, i aquí va començar un malson més dur que l'anterior. El desplaçament al Perú va ser pitjor que un càstig. Com era previsible, l'operació va resultar una estafa, i el retorn, una odissea. A més, va tornar amb un deute de 30.000 euros. Això de repatriar malalts a càrrec de l'Estat, el 2013 encara no estava de moda.

Llegir el seu relat em sumia en una gran tristesa i, ahora, en la impotència. Em vaig assabentar que vivia a només un carrer de casa dels meus pares, però què podia fer-hi, jo? Des del punt de vista científic, la seva malaltia no té tractament i el seu estat és irreversible.

Això, ja l'hi havien dit molts metges abans que jo. Jo només podia oferir-li consol. Per què s'havia posat en mans de

xarlatans i estafadors? Les seves columnes de premsa abans del viatge al Perú destil·laven una fe i una esperança estremidores, esperança i fe que li havien venut a preu d'or. Jo només podia dir-li que l'operació seria un engany i privar-la de l'esperança. I l'esperança té més públic que el consol.

PUNT 5. STEVE JOBS

Per les poques coses que he llegit sobre Steve Jobs, no crec que fos una persona amb qui jo me n'hauria anat a prendre unes cerveses. Pel que sembla tenia un caràcter peculiar. Tot i això, va tenir accés a la cultura i, a més a més, va fer una fortuna més que considerable, per això el seu final no deixa de ser desesperançador. Li van diagnosticar un tumor maligne, però operable. De manera semblant a la germana de la meva lectora, va decidir renunciar a la medicina oficial i tractar-se amb suc de fruites.

El tumor va anar creixent, i quan va voler operar-se ja era massa tard, de manera que va passar a engrossir la molt voluminosa i poc divulgada llista de víctimes de les pseudoteràpies mèdiques que potser estarien vives si s'haguessin sotmès a un tractament convencional. Per cert, el títol de la introducció d'aquest llibre, «La connexió dels punts», és un homenatge gens dissimulat al títol del discurs d'inauguració de curs que Steve Jobs va llegir a la Universitat de Califòrnia, a Stanford, el 2005.

PUNT 6. TENS LA CONNEXIÓ A LES TEVES MANS

En algun moment, fa temps, se'm va acudir que podia escriure un llibre no sobre medicina, sinó sobre els perills de la

pseudomedicina. El primer motiu per fer-ho és que m'agrada molt escriure sobre ciència i que gaudeixo fent-ho; alhora, podria ajudar els lectors a saber quan els estan estafant o si el que els venen com un remei infal·lible realment ho és, i, sobretot, a distingir el que és medicina del que només és xarlatanisme. El llibre constituiria una bona manera de connectar tots aquests punts que s'havien anat quedant penjats en la meva biografia, com la meva peculiar relació amb la medicina, així com els lectors als quals els han interessat aquests temes quan els he tractat en el blog o en altres llocs. També podria ser útil per als futurs lectors, perquè podria ajudar-los a conservar tant la salut com els calés. Per això vaig fer la proposta a l'editorial i sembla que els va agradar. I aquí teniu el llibre.

Vosaltres, lectors, teniu l'última paraula. Depèn de vosaltres jutjar si la connexió entre els diferents punts ha estat correcta.